

та необхідні документи на експертизу, не зволікаючи, не очікуючи розгляду слідчого судді.

В деякій мірі це покаже, що слідчий і справді самостійний у своїй процесуальній діяльності і може своєчасно проводити, хоч якісь процесуальні дії і приймати процесуальні рішення.

Хоча в зв'язку зі змінами виникає одне питання стосовно 6 пункту, а саме: визначення розміру матеріальних збитків, якщо потерпілий не може їх визначити та не надав документ, що підтверджує розмір такої шкоди, розміру шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяного кримінальним правопорушенням. Якщо особа здійснила умисне, таємне викрадення чужого майна, наприклад телефону, який був у використанні потерпілого. Потерпілий може надати документи та чеки на вищевказане майно, але на момент придбання, тобто, коли майно було новим. Але на момент крадіжки, майно вважається те, що було у використанні (б\в), то як потерпілий може визначити майнову шкоду, і це один із багатьох прикладів. Є доцільним проводити експертизу по визначенню майнової шкоди у всіх випадках скоєння злочинів проти власності, так як експерти дають кваліфікований та аргументований висновок, щодо вартості завданих збитків.

Список бібліографічних посилань: 1. Кримінальний процесуальний кодекс України : станом на 16 квіт. 2018 р. Харків : Право, 2018. 201 с.

Одержано 15.10.2019

УДК 343.137.5

Віталій Володимирович РОМАНЮК,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-6077-4591>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ОСОБИ НЕПОВНОЛІТНЬОГО УЧАСНИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Досягнення мети та завдань кримінального провадження щодо неповнолітніх неможливі без з'ясування фактів та обставин, які підлягають встановленню у будь-якому кримінальному провадженні. Це стосується питання доказування як одного з центральних та найбільш значущих елементів кримінальної процесуальної

діяльності, що є серцевиною цієї діяльності. Як відомо, зміст кримінального процесуального доказування розкривається через його елементи, до яких відносять збирання (закріплення) доказів, їх перевірку, оцінку, та, як підсумок, прийняття процесуальних рішень.

Оскільки кожне кримінальне правопорушення характеризується певними особливостями, загальний предмет доказування, закріплений у ст. 91 КПК України, у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх та осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність може розширюватися, а точніше – деталізуватися й уточнюватися.

Враховуючи, що процедури ювенальної кримінальної юстиції передбачають залучення до участі у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх широкого кола осіб, а також максимальну індивідуалізацію судочинства, предмет доказування повинен бути зорієнтований на більш детальне дослідження обставин, що характеризують особу неповнолітнього.

За результатами вивчення понад 80 кримінальних проваджень щодо неповнолітніх, досудове слідство у яких здійснювалось слідчими Національної поліції у 2018–2019 рр. отримано висновки щодо недостатності приділення уваги органів досудового слідства з'ясуванню можливості у неповнолітнього повністю усвідомлювати значення своїх дій та можливості керувати ними в конкретній ситуації. Такі відомості відповідно ст. 486 КПК України можуть бути отримані шляхом проведення комплексної психолого-психіатричної або психологічної експертизи.

Проте, в переважній більшості слідчі обмежуються приєднанням до матеріалів кримінального провадження за участю неповнолітнього копії свідоцтва про народження, характеристики з місця навчання та довідки про перебування на обліку у психіатра. При цьому комплексна психолого-психіатрична експертиза призначається останніми як правило тільки за наявності точних медичних даних, що свідчать про наявність психічних розладів у підозрюваного. Але так звані психопатичні розлади проявляються саме в підлітковому віці, що пояснюється перехідним віком, педагогічною занедбаністю, а зовсім не проблемами психічного здоров'я підлітка і тому не обстежують неповнолітнього.

В той же час за даними галузевої статистичної звітності доля комплексних судово-психіатричних експертиз складає близько 15 %, а серед судово-психіатричних експертиз неповнолітніх їх питома вага є втричі більшою. Серед експертів у галузі дитячої та юнацької психіатрії та психології виникає питання: чи є така кількість психолого-психіатричних експертиз дійсно необхідною, і чи завжди призначення комплексної психолого-психіатричної чи

психологічної експертизи обумовлюється реальною необхідністю встановлення юридично значимих обставин психіатричного та психологічного характеру? Свою позицію останні пояснюють тим, що у жодному рішенні про призначення експертизи їм не вдалося знайти аргументів для обґрунтування необхідності спільного (сукупного) вирішення експертами питань психіатричного та психологічного характеру. Призначаючи таку експертизу, органи досудового слідства також ніколи не наводили мотивів економії часу та процесуальних строків.

Ми не поділяємо таку думку експертів та вважаємо, що питання призначення експертного дослідження повинно вирішуватись щоразу за наявності обставин, визначених у КПК України. Проте, задля уникнення необґрунтовано призначених досліджень, зважаючи, що слідчий не володіє необхідними знаннями в області психіатрії та психології, останній потребує допомоги фахових спеціалістів на етапі підготовки матеріалів для призначення комплексної психолого-психіатричної експертизи.

Отже, кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів як виховного так і медичного характеру слід розглядати як диференціацію процесуальної форми, що спрямована на ускладнення процедури досудового розслідування та судового провадження з метою створення системи додаткових гарантій прав і законних інтересів особи, яка внаслідок свого віку та психічних вад не може належним чином реалізувати свої права.

Одержано 18.10.2019

УДК 343.131

Анна Василівна РОСЬ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

<https://orcid.org/0000-0002-7021-3672>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ ГЛАСНОСТІ Й ВІДКРИТОСТІ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ЙОГО ПОВНОГО ФІКСУВАННЯ ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ

Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами відноситься до загальних засад кримінального провадження (п. 20 ч. 1 ст. 7 КПК України). Зміст